

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

В умовах сучасної глобалізованої економіки та продовольчої світової кризи, що викликана низкою факторів, зокрема глобальними змінами клімату, збільшенням населення земної кулі високоякісні земельні ресурси, які має Україна формують економічний потенціал на світовому ринку і мають використовуватися з належною продуктивністю, забезпечуючи стабільність виробництва сільськогосподарської продукції. Та аби забезпечити високоефективне сільськогосподарське виробництво на території нашої країни, зростання та розвиток стратегічного аграрного сектору життєво необхідна зважена державна політика у галузі землекористування. У зв'язку з структурними суспільними зрушеннями, що відбуваються з проведенням земельної реформи, змінами форм власності.

Розвиток аграрного сектору України потрібно базувати на сучасних технологіях виробництва сільськогосподарської продукції та засобах точного землеробства. Методи екстенсивного методу розвитку галузі відійшли в минуле і не можуть забезпечити потреби ринку у збільшенні обсягів виробництва. На сьогодні, ми пожинаємо плоди минулих технологій, маючи, найбільший у Європі відсоток розореності сільськогосподарських угідь і подальшу тенденцію до його зростання. Це чітко можна прослідкувати, аналізуючи динаміку змін сільськогосподарських угідь. Кількісний склад ріллі постійно збільшується, а такі сільськогосподарські угіддя, як сіножаті, пасовища та перелоги постійно зменшуються, що свідчить про подальшу політику освоєння сільськогосподарських територій у результаті приватизації сільськогосподарських територій, з подальшим господарським освоєнням.

Ці структурні зміни сільськогосподарських угідь відбувались в тому числі не в останню чергу через проведення чергового етапу земельної реформи і передаванням земель запасу, що були здебільшого пасовищами та сіножаті у приватне землекористування (рис.1). А вже ринкова конкуренція і бажання отримати більший дохід від використання даних земель спричинили переведення угідь у рілля, для проведення господарської діяльності на цих територіях. Та така безвідповідальна політика, щодо екстенсивного освоєння сільськогосподарських територій може спричинити ряд негативних наслідків для екологічної безпеки держави, зникнення різноманіття флори і фауни нашої країни, безповоротні ерозійні процеси та виснаження ґрунтів.

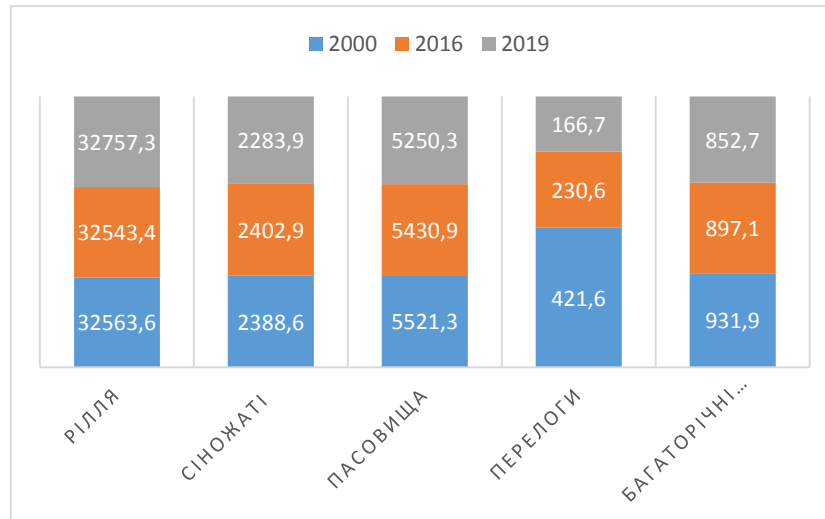

Рис. 1. Динаміка сільськогосподарських угідь

Джерело: Розроблено автором на основі даних Держгеокадастру [2]

Порушення засад збалансованого землекористування, чітко показує, що головною ціллю комерційної діяльності у сільському господарстві є не благородна мета - виробити більше продовольства з метою розв'язання продовольчої кризи, а банальний монетариський мотив нарощення прибутку, за рахунок виснаження землі як особливого біологічного середовища. Як справедливо зазначав професор Г.Г. Кірейцев, практику вирішення проблем управління процесами аграрного землекористування, побудовану на філософії бізнесу та зорієнтовану виключно на критерій прибутковості й винятково на інтереси приватного власника в сільському господарстві [1].

Результати проведеного аналізу сільськогосподарського землекористування в Україні дозволяють говорити про наступні тенденції:

- зменшення частки сільськогосподарських земель
- у структурі земельного фонду України характеризується нарощенням площ ріллі за рахунок скорочення площ усіх інших категорій сільськогосподарських угідь. Вилучені із сільськогосподарського землекористування площі використовуються під забудову та ведення лісового господарства, що можна оцінювати позитивно;
- прослідковується відкрита деструктивність господарювання в аграрній галузі, яка разом із побудованим на філософії бізнесу та орієнтованим виключно на критерій прибутковості управлінням процесами аграрного землекористування, призводить до виснаження та зниження родючості сільськогосподарських угідь;
- внаслідок реформування відносин власності на землю сформувалися дві діаметрально протилежні, але однаково згубні для сільських територій і країни моделі господарювання: латифундистсько-олігархічна - представлена агрохолдингами, та парцелярна модель особистих селянських господарств.

Список використаних джерел

1. Гасанов С. Фіскальне регулювання землекористування: інституціональне підґрунтя та територіальна асиметрія *С. Гасанов, В. Голян Економіст. 2015. № 11. С. 7-10.* Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econ_2015_11_3
2. Державна служба з питань геодезії картографії та кадастру. *Офіційний сайт.* URL: <https://land.gov.ua>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)- Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.* Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Дребот О.І., д.е.н., проф., академік НААН

Щавінська А.Л., аспірантка

Інститут агроєкології і природокористування НААН

м. Київ, Україна

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕКОНОМІКИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Основною метою переходу до «зеленої» економіки є забезпечення економічного зростання та інвестиційної політики при одночасному збереженні якості навколишнього середовища й та соціального становища. Варто зазначити, що «зелена» економіка є інструментом для забезпечення сталого розвитку та збалансованого природокористування.

Ініціатива із «зеленої» економіки, заснована UNEP [1], націлена на допомогу національним управлінням у формуванні й зосередженні політики та процесів інвестування на «зелених» секторах розвитку, зокрема «чистих» технологіях, відновлюваній енергетиці, водопостачанні, транспорті, управлінні відходами, «зеленому» будівництві, органічному сільському господарстві. Розвиток сільського господарства є одним з наріжних каменів концепції «зеленої» економіки, оскільки впливає на різні сфери національних господарств пов'язаних зі сталим розвитком. Тому, новітня економічна стратегія передбачає докорінну трансформацію природокористування, промисловості та свідомості людей, виходячи поза межі постіндустріальної економіки [2].

За прогнозованими 9 мільярдами людей до 2050 року сільськогосподарське виробництво доведеться збільшити, щоб задовольнити нові потреби у продуктах харчування та енергетиці. Сільське господарство за своєю природою являє собою мозаїку рішень та практик, орієнтованих на потреби фермерів та обмін досвідом [3].

Слід зазначити, що сільське господарство, яке основане на концепції «зеленої» економіки, об'єднує використання природних та біологічних процесів відновлення й покращення родючості ґрунтів, досягає більш ефективного використання водних ресурсів, збільшує різноманіття домашньої худоби і